

22 Μαρτίου 2005

Οι δαπάνες στην Παιδεία – εισήγηση στο Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας

Κατά τη σημερινή συνεδρίαση του ΕΣΥΠ, ο Πρόεδρος του ΤΕΕ Γιάννης Αλαβάνος, ως εκπρόσωπος των επιστημονικών φορέων της χώρας (ΓΕΩΤΕΕ, Δικηγορικού Συλλόγου, Εικαστικού Επιμελητηρίου, Ιατρικού Συλλόγου, Οικονομικού Επιμελητηρίου, ΤΕΕ, Φαρμακευτικού Συλλόγου), αναφέρθηκε εκτενώς στο ζήτημα των δαπανών για την Παιδεία, ζήτημα μείζον, αλλά και βάση συζήτησης όλων των άλλων επιμέρους ζητημάτων που τίθενται προς συζήτηση στο πλαίσιο του Εθνικού Διαλόγου για την Παιδεία, όπως χαρακτηριστικά είπε.

Ο Πρόεδρος του ΤΕΕ υπογράμμισε ότι υπόψη των μελών του ΕΣΥΠ θα έπρεπε να τίθενται όλα τα νομοσχέδια που επιθυμεί να προωθήσει η κυβέρνηση για την Παιδεία και να γίνεται ουσιαστικός διάλογος επ' αυτών. Παράλληλα η αποχώρηση εκπροσώπων φορέων έχει οδηγήσει στην ουσιαστική αποδυνάμωση του Συμβουλίου και, κυρίως, του ρόλου του. Αυτή η κατάσταση πρέπει να ανατραπεί: δεν νοείται Εθνικός Διάλογος για την Παιδεία χωρίς την παρουσία όλων και προφανώς σύσσωμης της εκπαιδευτικής κοινότητας, πρόσθεσε ο κ. Αλαβάνος.

Με τα δεδομένα αυτά, όπως είπε και οι επιστημονικοί φορείς μετέχουν και στον παράλληλο διάλογο που αναπτύσσει η εκπαιδευτική κοινότητα εκτός του ΕΣΥΠ, ένας διάλογος σημαντικός και δημιουργικός, ο οποίος μπορεί να οδηγήσει στη διαμόρφωση κοινών θέσεων προς χάρη της Παιδείας.

Το πλήρες κείμενο της σημερινής εισήγησης στο ΕΣΥΠ έχει ως εξής:

- I. **Από την καθαρότητα της συνταγματικής επιταγής και των ηθικοπολιτικών δεσμεύσεων...** Το Σύνταγμα διακηρύσσει ότι η ανάπτυξη και προαγωγή της τέχνης και της επιστήμης, της έρευνας και της διδασκαλίας αποτελεί υποχρέωση της πολιτείας (άρθρο 16 παρ. 1). Η υποχρέωση αυτή ανάγεται και ανυψώνεται σε υψίστη εντολή: «η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του κράτους» (άρθρο 16 παρ. 2).

Το Σύνταγμα, πάλι, αναγνωρίζει και επιτάσσει πως «όλοι οι Έλληνες έχουν δικαίωμα δωρεάν παιδείας, σε όλες τις βαθμίδες της, στα κρατικά εκπαιδευτήρια» (άρθρο 16 παρ. 4).

Στην πρόσφατη συζήτηση προ ημερήσιας διάταξης στην Ολομέλεια της Βουλής σε επίπεδο αρχηγών (8 Νοεμβρίου 2004) η Κυβέρνηση με τον πιο πανηγυρικό τρόπο δεσμεύτηκε έναντι του ελληνικού λαού, αλλά και έναντι της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη λήψη μέτρων βελτίωσης, εκσυγχρονισμού και αναμόρφωσης της εκπαίδευσης, που συνεπάγονται άμεση αύξηση των δαπανών για την Παιδεία, στο επίπεδο του 5% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος και για την έρευνα στο επίπεδο του 1,5%. Τις δεσμεύσεις αυτές δεν τις επικαλούμαστε και δεν τις αντιμετωπίζουμε ως απλές δηλώσεις προεκλογικού χαρακτήρα. Ο χρόνος και ο τόπος ανάληψης των ευθυνών

δεν επιτρέπει τέτοιες σκέψεις σχετικοποίησης του περιεχομένου τέτοιων δεσμεύσεων. Οι δεσμεύσεις αυτές επιβεβαιώθηκαν κατά την έναρξη του Εθνικού Διαλόγου για την Παιδεία με τη παρέμβαση του Πρωθυπουργού και των αρχηγών των κομμάτων της αντιπολίτευσης (21 Ιανουαρίου 2005).

II. **...στην ασχήμια της πραγματικότητας και της ανυπακοής στο Σύνταγμα.**

Η πραγματικότητα αποδεικνύεται ανυπακούη στο Σύνταγμα. Η παιδεία, στην πραγματικότητα, δεν παρέχεται δωρεάν. Και είναι πανάκριβη, όπως προκύπτει από την έρευνα που πραγματοποίησε το Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής της ΓΣΕΕ και τα στοιχεία που συνέλεξε. Η έρευνα έχει όλα τα στοιχεία εγκυρότητας, που έχει κάθε επιστημονική έρευνα και τα στοιχεία που χρησιμοποίησε έχουν τα ειδικά χαρακτηριστικά, που την καθιστούν αυθεντική. Είναι στατιστικά στοιχεία του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και βασίζονται σε εκείνα της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας.

- Οι ελληνικές οικογένειες δαπανούν ετησίως ένα δις ευρώ για εξωσχολικά μαθήματα.
- Οι έλληνες γονείς καταβάλλουν κάθε χρόνο 162.030.000 ευρώ για φροντιστήρια για τα παιδιά τους, που φοιτούν στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο.
- Για τα ιδιαίτερα μαθήματα, που παρακολουθούν οι μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου σε όλη τη χώρα, οι γονείς δαπανούν ετησίως 405.075.000 ευρώ.
- Για τα φροντιστήρια ξένων γλωσσών, που παρακολουθούν μαθητές ηλικίας 6 έως 19 ετών, οι έλληνες γονείς ξοδεύουν ετησίως 246.408.000 ευρώ.
- Για τα ιδιαίτερα μαθήματα ξένων γλωσσών, που καταφεύγουν οι μαθητές ηλικίας 6 έως 19 ετών, οι έλληνες γονείς επιβαρύνονται ετησίως με το ποσό 184.806.000 ευρώ.

Όλα αυτά δεν αμφισβητούνται. Και δεν μπορούν να αμφισβητηθούν από αυτούς που συμμετέχουν στον Εθνικό Διάλογο για την Παιδεία. Η ανυπακοή στην κορυφαία συνταγματική επιταγή δεν αμφισβητείται. Και η ανυπακοή έχει λάβει την έκταση και την ένταση του εμπαιγμού της κορυφαίας συνταγματικής επιλογής.

Για ένα πράγμα πρέπει να είναι βέβαιος ο έλληνας φορολογούμενος και οι έλληνες γονείς. Η ελληνική εκπαίδευση σήμερα δεν είναι λαϊκή, σήμερα δεν είναι δημοκρατική, ένα ουσιαστικό χαρακτηρισμό, που διεκδικούσε, για πάρα πολλές γενιές, και παρά τις μεγάλες περιπέτειες, πολιτικές και θεσμικές, του δημόσιου βίου της χώρας.

III. **Ουραγοί στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Παράδειγμα προς αποφυγή στη διεθνή κοινότητα.**

Η πραγματικότητα των εθνικών δαπανών για την παιδεία την τελευταία εικοσαετία και για την τρέχουσα χρονιά, συγκριτικά με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, μας φέρνει ουραγούς στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επισυνάπτονται πίνακες που δεν αμφισβητούνται από κανέναν. Και είμαστε παράδειγμα προς αποφυγή στη διεθνή κοινότητα. Οι έρευνες από τους πιο φερέγγυους διεθνείς οργανισμούς και οι στατιστικοί πίνακες, που έχουν συνταχθεί από αυτούς, το αποδεικνύουν. Οι ετήσιες εκθέσεις του ΟΟΣΑ των τελευταίων είκοσι ετών αυτό δείχνουν και επισημαίνουν:

- Ο προϋπολογισμός για την παιδεία κατατάσσει τη χώρα μας στις τελευταίες θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ελλάδα διαθέτει για την Παιδεία το 3.58% του Α.Ε.Π. έναντι 5% του μέσου όρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Το ποσοστό αυτό είναι από τα πιο χαμηλά σε σχέση με τον μέσο όρο των δαπανών για την Παιδεία στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες. Δυστυχώς είναι από τα χαμηλότερα σε παγκόσμιο επίπεδο.

- Το ποσοστό αυτό (3,58%) είναι από τα χαμηλότερα ποσοστά δαπανών για την Παιδεία κατά τη διάρκεια της τελευταίας εικοσαετίας. Το όγδοο χαμηλότερο.
- Το σύνολο των πρωτογενών δαπανών του φετινού Τακτικού Προϋπολογισμού αυξάνεται κατά 14,6%. Οι δαπάνες για το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων αυξάνονται μόλις κατά 11,9%. Καμιά προοπτική σταδιακής μείωσης του χάσματος σε σχέση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες.
- Οι δαπάνες για του Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων αυξάνονται μόνο κατά 1,1% ενώ οι άμεσες δαπάνες για την εκπαίδευση αυξάνονται μόνο κατά ποσοστό 4,6% παρά το γεγονός ότι το σύνολο των δαπανών του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων μειώνεται κατά 16,1% .

IV. **Η υστέρηση των δαπανών για την Παιδεία ποιοτικό πρόβλημα.** Η κραυγαλέα υστέρηση των δαπανών στην παιδεία μετατρέπει το ζήτημα σε ποιοτικό:

- Ο οικογενειακός προϋπολογισμός του μέσου Έλληνα επιβαρύνεται με ιδιαίτερα υψηλές δαπάνες για φροντιστήρια και ιδιαίτερα μαθήματα. Η επιβάρυνση ξεπερνάει, σε πάρα πολλές περιπτώσεις, τις εισοδηματικές αντοχές χιλιάδων συμπολιτών μας. Οι «έχοντες και κατέχοντες» μπορούν να χρηματοδοτήσουν τις σπουδές των παιδιών τους.
- Οι απομακρυσμένες ή και άλλες υποβαθμισμένες περιοχές της χώρας υφίστανται τις συνέπειες από το προηγούμενο γεγονός. Και αυτό καταγράφεται κάθε χρόνο στο υψηλότερο ποσοστό αποτυχίας των υποψηφίων των περιοχών αυτών στις εξετάσεις εισαγωγής στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα.
- Η έξοδος των ελλήνων φοιτητών στο εξωτερικό έχει λάβει δραματικές διαστάσεις. Το 11,42% του φοιτητικού δυναμικού της χώρας μας είναι εγγεγραμμένο σε ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης του εξωτερικού. Το ποσοστό αυτό είναι ένα από τα υψηλότερα στις χώρες του ΟΑΣΑ. Στην Αγγλία, ενδεικτικά, ο ελληνικός φοιτητικός πληθυσμός είναι ο δεύτερος μετά των ιθαγενών. Εντυπωσιακό είναι, άλλωστε, και το γεγονός ότι η χώρα μας δεν εισάγει φοιτητές από τις υπόλοιπες χώρες. Αυτή η αιμορραγία επιβραδύνει την τεχνολογική και επιστημονική πρόοδο. Ένα μεγάλο μέρος αυτού του πληθυσμού δεν επιστρέφει.

V. **Το αίτημα της αύξησης των δαπανών έχει ουσιαστικό περιεχόμενο.** Η χρηματοδότηση της εκπαίδευσης είναι μια επένδυση που βοηθά την οικονομική ανάπτυξη, αυξάνει την παραγωγικότητα και ελαττώνει την κοινωνική ανισότητα. Γι' αυτό, απαιτείται δραματική αύξηση των δαπανών για την παιδεία.

- Υποστήριξη της ακαδημαϊκής έρευνας με την εξασφάλιση επαρκούς χρηματοδότησης. Σύμφωνα και πάλι με τις εκθέσεις του ΟΑΣΑ, στην έρευνα και την ανάπτυξη οι δαπάνες της χώρας μας ήταν πολύ χαμηλές σε σχέση με τον μέσο όρο των υπολοίπων ευρωπαϊκών χωρών.
- Σκέψεις να υποστηριχθούν οι μεταπτυχιακές σπουδές με επιβολή διδάκτρων κλπ. είναι συνταγματικά ανεπίτρεπτες και δικαιολογικά απαράδεκτες. Η εξαγγελία και η θέσπιση της δωρεάν παιδείας δεν κάνει και δεν μπορεί να κάνει τέτοιες διακρίσεις.
- Δεν επιτρέπεται ολόκληρα τμήματα σπουδών στην ανώτατη παιδεία να στηρίζονται σε ευρωπαϊκά προγράμματα με ημερομηνία λήξης, μετά την πάροδο της οποίας να είναι άγνωστη η προοπτική τους.
- Δεν επιτρέπεται να παρέχεται διδασκαλία και να διενεργείται έρευνα στα ΑΕΙ από συμβασιούχους διδάσκοντες. Οι άμεσες ανάγκες σε διδακτικό και ερευνητικό

προσωπικό πρέπει να αντιμετωπισθούν με νέους επιστήμονες, οι οποίοι δεν είναι δυνατόν να απασχολούνται και να αντιμετωπίζονται ως «εποχικοί» διδάσκοντες.

- Να παύσει η υποχρηματοδότηση των Α.Ε.Ι.. Ο αριθμός των εισακτέων έχει σχεδόν διπλασιαστεί την τελευταία δεκαετία, αυτό, όμως δε δικαιολογεί ότι η δαπάνη του Τακτικού Προϋπολογισμού ανά εισερχόμενο στο Πανεπιστήμιο Φοιτητή παρουσιάζει μείωση κατά 25%.
- Οι αποδοχές του εκπαιδευτικού προσωπικού δεν μπορούν να κρατούνται στα απαράδεκτα, ιδιαίτέρως χαμηλά επίπεδά τους.

VI Από την Πίζα στο Ελσίνκι το άλμα είναι ποιοτικό. Δε λύνεται με – τις οπωσδήποτε αναγκαίες – αποφυγή σπαταλών, καλύτερη οργάνωση, αξιολόγηση, εγκύτερη εκτέλεση των μακροπρόθεσμων αναγκών της αγοράς. Αν γίνονται σπατάλες τότε η χώρα μας στην πραγματικότητα θα ήταν ακόμη χαμηλότερα στους δείκτες.

Οι Έλληνες μαθητές με καλύτερη αναλογία διδασκόντων προς διδασκομένους, ως το τέλος του Γυμνασίου παρακολουθούν 1034 ώρες υποχρεωτικής διδασκαλίας έναντι 873 ωρών (κατά μέσο όρο) στις χώρες του ΟΟΣΑ .

Η κατά «Πίζα» κατάταξη, επειδή δεν μπορούμε να μιλάμε για έμφυτη ανικανότητα των Ελλήνων μαθητών ή για κακή κατάρτιση των Ελλήνων καθηγητών, προφανώς, οφείλεται σε ελλιπέστατες υποδομές, χαμηλούς μισθούς κλπ.

Για να φθάσουμε για παράδειγμα στο επίπεδο της Φιλανδίας χρειάζεται άμεση αύξηση των πόρων που κατευθύνονται προς την παιδεία, αναλογιζόμενοι και τα εξής:

- Οι άλλες αναπτυγμένες χώρες, έχουν μεγαλύτερη εισροή πόρων προς την παιδεία προσθετικά στους δημόσιους που εμφανίζονται στους πίνακες που ακολουθούν, γιατί έχουν και «ιδιωτικούς» από μια εύρωστη παραγωγή. Στην Ελλάδα ποιοί έχουν την ικανότητα και τη διάθεση να χρηματοδοτήσουν το αναγκαίο ποιοτικό άλμα;
- Η δημόσια αύξηση της χρηματοδότησης της παιδείας θα οδηγήσει σε μια μεγάλη εξοικονόμηση στο ποσοστό των οικογενειακών δαπανών, που τώρα κατευθύνονται εν πολλοίς στην παραοικονομία και σε «άχρηστη» παραπαιδεία για να καλύψουν τα κενά της δημόσιας παιδείας.

(επισυνάπτονται στατιστικοί πίνακες)